

ASK-PROJEKTET

NYHETSBRÄV

VÅRT MÅL

ASK-projektet har som mål:
Att skapa metoder för
kontinuerlig självvärdering av
den egna allmänmedicinska
kompetensen

Att skapa former för en
kollegial dialog om
allmänläkarens kompetens

Att stimulera
fortbildningsplanering
grundad på denna analys.

Den pedagogiska modellen
grundas i glädjen av att se sig
själv och att bli sedd

ASK-nätverket, en del av
Kompetensvärderingsrådet.

Årgång 20/ Nummer 19

ASK-SEMINARIUM PÅ KONGRESSEN I ÅRE 19-21/5

Dags att lägga ett bedrövt år bakom oss och se framåt!? VI hoppas att det är så. Årets kongress blir digital och redan i fjol tänkte vi ett ASK-seminarium – och nu är det dags. Seminariet äger rum torsdag 20/5 kl 1430-1530.

Kan vi lära av covid?

Året med pandemin har satt vår professionella utveckling på hårda prov – och hela samhällsutvecklingen. Om vi för stunden glömmer annat än fokus på kompetensutveckling och kompetensvärdering, så har de flesta fortbildningsaktiviteter försvunnit – eller ersatts med en sprudlande digital djungel. Många digitala aktiviteter måste nog insorteras under rubriken ”katedrala föreläsningar” – och deras effekt på ”performance” är ifrågasatt. Digitalt är kanske ”nästan” lika bra som fysiskt? Den allmänmedicinska kompetensen sätts på prov: Ska vi bara styras av PCR eller ska vi ha ett bredare perspektiv på individens hälsa? Folkhälsoperspektivet – för att inte tala om det globala perspektivet – flagnar lätt som gammal fernissa. Allmänläkarens behov att kunna hantera osäkerhet och individualisera vårdprogram har satts på svåra prov. Att lära av praxis och samtidigt inte glömma evidensbaserad är en svår balansgång.

Kanske är de viktigaste lärdomarna för oss allmänläkare att kunna ställa om, agera professionellt under tryck och stress, acceptera osäkerhet och hantera



människan som en varelse och inte en diagnos? Och att detta bäst sker i kollegial dialog?

”ASK är också till för att berätta allt bra man gör. Det är detta som man är mest svältfödd på” - Gerd Ahlén

Livslångt lärande!

Hur vet vi vad vi behöver lära – och var vi kan hämta kunskap? Under covid var/är det lätt att hamna i panik och hämta kunskap och agera utifrån starka auktoriteter/massmedialt tryck. Blir det rätt -känns det rätt? Det är viktigt med reflexion och att tänka över vilken KUNSKAP som är viktig. Synen på kunskap skiljer sig åt och avgör om man kan få känna att man har ”kontroll”. Denna syn – särskilt på lång sikt – kräver avstämning och dialog. ST-läkaren får stöd av sin vardag och vid lämpligt tillfälle en ”Extern värdering” – MITT-I-ST – med signalen att vara på rätt väg, eller tips om att komplettera vägvalet. SPECIALISTEXAMEN blir ett kvitto från professionen att det gått bra, att grundläggande kunskaper inhämtats och att kunskapens olika komponenter finns med. Men vad händer sedan?

Vad händer efter ST? Om du missat dessa chanser till kollegial dialog om kompetens? Om Examen helt enkelt inte passar dej av olika skäl. DU vill/behöver bli sedd på annat sätt, få till stånd en dialog om just DINA behov, om DIN vardag och DITT fortsatta lärande? Då är ASK ett projekt för dej. All fortbildning bör föregås av kompetensvärdering – systematisera och genomför denna! Börja på ASK-seminariet på kongressen!

Den irländska professorn i Allmänmedicin Michael Boland beskrev den grå vardagen och hur den professionella lågan kunde falna i rutinsjukvården. Slentrian tar över. Att då sätta sig ner och reflektera, analysera och diskutera sin fortbildning skapar en nytändning – och då passar Ask utmärkt. Vi inspirerades av:

Boland M. Wants and needs in continuing medical education. (WONCA Stockholm 1996). Aust Fam Physician 1997 Jan; 26 Suppl 1:S53-5.

Att arbeta med kompetensvärdering – som handledare, studierektor eller värderare/examinator inom SFAM med Mitt-i-ST, Specialistexamen, eller SPUR ställer extra krav på kompetensutveckling och pedagogik. En grupp (Cecilia Ryding, Gunilla Byström) inom ASK har tagit fram en ”Pilot” – KASK (kompetensvärderande Allmänläkares Självvärdering i Kollegial dialog), som det finns anledning att pröva och utveckla.

Det Livslånga Lärandet bör bygga på kontinuerlig kompetensvärdering (delmål 15, Målbeskrivning 2008) och bygga på dialog med kollega för att bli roligt och stimulerande. ASK-processen är ett bra hjälpmedel!

ASK- struktur!

Vi är nu inne på 20:e året med ASK-processen. I början var inspirationen Recertifiering, obligatorisk examen och förebilderna hämtades från Norge och Storbritannien. Vi träffades på årliga seminarier och diskuterade och utvärderade den allmänmedicinska kompetensen och metoder att utvärdera denna. Vi anslöt tydligt till specialistexamens struktur. Olika ”verktyg” som byggde på examens inslag togs fram. De pedagogiska modellerna hämtades från:

Egidius H. Pedagogik för 2000-talet.

Egidius C et al. Vägen till specialist

Hey M (bearb). Läkaren som pedagog

ASK-process!

Under Mitt-i-ST och specialistexamen utses alltid en examinator och processen inleds alltid med en självvärdering. Under ASK-utvecklingen har självvärderingen ökat i betydelse och examinatorn utvecklats via "värderare" till mentor och dialogpartner. De "verktyg" för kompetensvärdering vi tog fram har omarbetats, blivit mer "fria" och kompletterats med andra metoder för att värdera och utveckla kompetensen. Som specialist – särskilt när vår yrkesverksamhet blivit allt mer divergerande – breddas kunskapssynen, och de Aristoteliska kunskapsbegreppen hamnar mer i fokus, inte minst "Fronesis":

1. **Episteme** – som lite slarvigt är det som till vardags är det enda som avses med kunskap. Dvs. det som kan vägas, mätas, beforskas med naturvetenskaplig metodik. En läkare som inget vet är ingen bra läkare.

2. **Techné** – som mer rör praktisk hantverksmässig kunskap. Om hur saker ska göras på ett bra sätt. Exempelvis ett status, en appendektomi eller för den delen ett terapeutiskt samtal. En läkare som inte gör rätt är ingen bra läkare.

3. **Fronesis** – till slut motsvarar mer den samlade erfarenheten. Den brukar ibland översättas med vishet eller omdöme. Den knyter an mot intuition och omdöme. En kunnig och skicklig läkare som saknar omdöme är ingen bra läkare.

För att utveckla och värdera de olika kompetenserna, har ASK blivit allt friare och utvecklats mot mentorsprogram

ASK-resultat!

Fungerar ASK? Kan processen VALIDERAS? När nu primärvårdens roll ändras, den fasta läkaren betonas och valfriheten lyfts (till och med vaccinsorter ska kunna väljas!) ändras behoven och förutsättningarna ytterligare. Vi har inspirerats av

Grant J. (förord Thomas Zilling) The Good CPD guide

Rudebeck CE. Kropp och Ord i en allmänläkares rum

Jönsson B, Åkesson Å. Tid för tillit och trygghet.

Varje allmänläkare har olika förutsättningar, olika behov och olika personligheter, som präglar kompetensprofil, omdöme och utvecklingsmetoder. Resultatet av en kompetensvärderingsaktivitet eller en fortbildningsaktivitet låter sig alltså knappast utvärderas/valideras på ett enkelt sätt. Den film vi spelade in 2019 med Gerd Ahlén och Gunilla Byström är

fortfarande sevärd, särskilt avslutningen (den startar efter 18:30). <https://youtu.be/YQQ2YGJKoZs> . Filmen och rapporter från de nya ASK-processerna som startats presenteras på seminariet i Åre. Har du inte möjlighet att ansluta, så kontakta ASK-nätverket med frågor, tips och inslag i debatten.

Tack!

Robert S

PS

I Allmänmedicin 2017/4 finns en artikel av Karin Lindhagen: ASK- att bygga fortbildning på kunskap om vad du redan kan.

Jonna Bornemarks uppmaning till politikerna: ”Lita på vårt professionella omdöme. Tro på att det finns kloka tänkande människor”.

Bilden är från vårt senaste fysiska seminarium på HARÖ krog.

DS

ASK-PROJEKTET C/O SVARTHOLM

Polarull.svartholm@telia.com

Kornvägen 5

954 32 Gammelstad